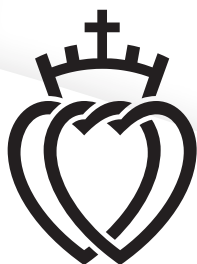

HET HEILIG TRIDUUM

Goede Vrijdag

GOEDE VRIJDAG

Vandaag herdenken wij het lijden en de dood van onze Heer. Heel de dag staat in het teken van de diepste ernst en de strengste onthouding : in een stemming van rouw en boete verwijlt de Kerk in gebed en overweging bij haar lijdende en stervende Verlosser. Zij gedenkt hoe de boze machten op die dag schenen te zegevieren en het mysterie van de boosheid haast allen in zijn greep had om hen tot die afschuwelijke Godsmoord te drijven : Judas, het joodse volk met zijn hogepriesters, Pilatus, de beulen en de romeinse soldaten, ja tot Jesus' eigen leerlingen toe, van wie Petrus Hem verloochende en de anderen Hem laf in de steek lieten. En op de achtergrond van dit drama staat de zonde van het mensdom, staan ook onze eigen zonden, die het gebeuren van Golgotha mede veroorzaakten. Daarom spreekt alles in de liturgische viering van deze avond van rouw en boete. De kleur van de gewaden is zwart, alle versiering is uit de kerk verwijderd, het altaar staat naakt en leeg, want zo diep is de treurnis van de Kerk op deze dag, dat zelfs de H. Mis achterwege blijft : er ligt over de Eucharistie nog te veel verrijzenisglans, dan dat ze op Goede Vrijdag zou gevierd worden.

En toch is het ook weer geen treurnis als van hen die geen hoop hebben. Nog klinken de gedachten na, die in de avondmis van gisteren een leitmotiv vormden : Jesus heeft zich vrij aan de dood overgeleverd, omdat Hij ons beminde tot het uiterste. En daarom is de droefheid van deze dag getemperd en gemilderd door het blij besef, dat steeds in de liturgische viering naar buiten breekt, dat zijn lijden en dood onze verlossing betekenden, dat zij slechts de noodzakelijke doorgang waren naar de heerlijkheid van het verrijzenisleven, waarin Hij ons wilde doen delen. Met recht werd daarom reeds in de IIe eeuw ook deze dag Pascha genoemd, de Kruispasen, waarop de vreugde van de opstanding al voelbaar wordt.

De plechtigheid begint met een wake van lezingen. Profetie (Osee) en voorafbeelding (het paaslam) uit het Oude Verbond bereiden ons voor op de overweging van de vervulling : het lijden van de Heer, dat ons wordt voorgezongen naar het evangelie van St.-Jan. De plechtige gebeden, die daar heel zinrijk op volgen, bevelen de noden van Kerk en wereld bij onze enige Middelaar Christus aan. Het derde gedeelte en hoogtepunt van de viering wordt gevormd door de kruisaanbedding, waarna de liturgische handeling eindigt met een ingetogen communiedienst, opdat ook op deze dag de vruchten van het kruisoffer ons niet zouden ontbreken. De structuur van de gehele plechtigheid wordt de gelovigen doorzichtig gemaakt, doordat bij ieder nieuw gedeelte de priester en zijn assistenten van gewaden veranderen.

DE LEZINGEN

In de eerste lezing zinspeelt de profeet Osee op het lijden en de opstanding van de Heer en stelt hij de geestelijke verrijzenis van het uitverkoren volk, dit is de Kerk, in het verschiet. De tweede lezing geeft de voorschriften omtrent het eten van het paaslam : met het bloed van het lam moesten de posten der deuren bestreken worden, opdat de engel bevrijdend zou voorbijgaan. Vandaag vond dit zijn vervulling : ons Paaslam Christus werd geslacht, door zijn Bloed zijn wij verlost. Het hoogtepunt van deze woorddienst is dan het verhaal van de vervulling : het lijdensverhaal volgens Sint-Jan, waarin meer dan bij de andere evangelisten de koningsgestalte van Jesus uitkomt. Meer dan over de andere lijdensverhalen ligt over het zijne de glans van de verrijzenis.

Bij de aanvang van de plechtigheid is het altaar van al zijn toebehoren ontgaan : altaardwalen liggen er niet over uitgespreid, kruis en kandelaars zijn er van verwijderd. De priester treedt met zijn assistenten in stilte de kerk binnen; hij is gekleed in albe en daarover de zwarte stoel, ook diaken (met zwarte diakenstoel) en subdiaken zijn slechts in albe gekleed. Voor het altaar aangekomen werpen zij zich plat ter aarde neer, terwijl de overige assistenten en het volk geknield blijven. Men bidt enige ogenblikken in stilte. Daarna staat alleen de priester recht en vat het stil gebed van eenieder samen in het volgende :

Gebed

Deus, qui peccáti véteris hereditárium mortem, in qua posteritátis genus omne succésserat, Christi tui, Dómini nostri, passióne solvísti : da, ut, confórmes eídem facti; sicut imáginem terrénæ natúræ necessitáte portávimus, ita imáginem cæléstis grátia sanctificatióne portémus. Per eúndem Christum Dóminum nostrum.

Allen. Amen.

God, Gij hebt door het lijden van Christus uw Zoon, onze Heer, de dood ontbonden, waaraan geheel het mensdom ten gevolge van de erfzonde werd onderworpen : geef dat wij, aan Hem gelijkvormig geworden, evenals wij door noodzaak het beeld der aardse natuur hebben gedragen zo door heiligmaking het beeld der hemelse genade mogen dragen. Door dezelfde Christus, onze Heer.

Allen aanhoren nu zittend de eerste lezing die door een lector gezongen wordt.

Eerste lezing (*Osee 6, 1-6*)

Hæc dicit Dóminus :
 In tribulatióne sua
 mane consúrgent ad
 me : Veníte, et rever-
 támur ad Dóminum :
 quia ipse cepit, et saná-
 bit nos : percútiét, et
 curábit nos. Vivificá-
 bit nos post duos dies :
 in die tértia suscitábit
 nos, et vivémus in con-
 spéctu eius. Sciémus,
 sequemúrque, ut co-
 gnoscámus Dóminum :
 quasi dilúculum præ-
 parátus est egréssus eius,
 et véniet quasi imber
 nobis temporáneus, et
 serótinus terræ. Quid
 fáciám tibi, Ephraïm?
 Quid fáciám tibi, Iuda?
 misericórdia vestra qua-
 si nubes matutína : et
 quasi ros mane per-
 tránsiens. Propter hoc
 dolávi in prophétis, oc-
 cídí eos in verbis oris
 mei : et iudícia tua qua-
 si lux egrediéntur.
 Quia misericórdiam
 vólui, et non sacrificí-
 cium, et sciéntiam Dei,
 plus quam holocáusta.

Dit zegt de Heer : In
 hun nood zullen zij
 haastig tot mij komen :
 komt, laten wij terugkeren
 tot de Heer. Want Hij heeft
 ons aangegrepen, maar Hij
 zal ons genezen; Hij heeft
 ons wel geslagen, maar
 Hij zal ons verzorgen. Over
 twee dagen zal Hij ons weer
 levend maken; op de derde
 dag zal Hij ons opwekken.
 Dan zullen wij weer leven
 voor zijn aangezicht; wij
 zullen kennen, ja er naar
 streven de Heer te kennen.
 Hij staat klaar om te komen
 als het morgenrood; en Hij
 zal tot ons komen als een
 welkome regen, als een
 voorjaarsregen op het land.
 Wat zal Ik met u doen,
 Efraïm? wat zal Ik met u
 doen, Juda? Uw barm-
 hartigheid is als een wolk
 in de morgen, als de dauw,
 die 's morgens optrekt.
 Daarom heb Ik hen ge-
 slagen door de profeten,
 heb Ik hen gedood door het
 woord van mijn mond; en
 het vonnis, dat u treft,
 treedt aan de dag als het
 licht. Want barmhartigheid
 wil Ik eerder dan offers, en
 erkenning van God liever
 dan brandoffers.

Responsorium Habacuc 3

Als tussenzang wordt het volgende responsorium door het koor gezongen.

Dómine, audivi auctum tuum, et tímui : considerávi ópera tua, et expávi. *V.* In médio duórum animálium innotescéris : dum appropinquáverint anni, cognoscéris : dum advénerit tempus, ostendéris. *V.* In eo, dum conturbáta fúerit ánima mea : in ira, misericórdiæ memor eris. *V.* Deus a Líbano véniet, et Sanctus de monte umbróso, et condénso. *V.* Opéruit cælos maiestas eius : et laudis eius plena est terra.

Heer, ik heb uw uitspraak gehoord en ben bevreesd geworden; ik aanschouw uw werken en heb gesidderd. *V.* Tussen twee dieren zult Gij herkend worden; als de jaren gekomen zijn, zult Gij U doen kennen; wanneer de tijd daar is, zult Gij U openbaren. *V.* En dan, wanneer mijn ziel ontsteld zal zijn, zult Gij in uw toorn uw barmhartigheid indachtig zijn. *V.* God zal van de Libanon komen, en de Heilige van de schaduwrijke en dichtbegroeide berg. *V.* Zijn heerlijkheid heeft de hemelen overdekt en van zijn lof is de aarde vervuld.

Gebed

Na het responsorium gaan allen staan en bij zijn zetel zingt de priester :

Pr. Orémus. | Laat ons bidden.

Onmiddellijk daarop zingt de diaken :

D. Flectámus génua. | Laat ons knielen.

Allen blijven enige ogenblikken geknield en bidden in stilte, totdat de diaken weer zingt :

D. Leváte. | Staat recht.

Nu staan allen op en de priester zingt het gebed. Op deze wijze geschiedt het ook straks bij de Plechtige Gebeden.

Deus, a quo et Iudas | **G**od, van wie Judas de
reátus sui pœnam, | straf voor zijn misdaad
et confessiónis suæ la- | en de goede moordenaar

tro præmium sumpsit, concède nobis tuæ propitiatiónis effectum : ut, sicut in passióne sua Iesus Christus, Dóminus noster, diversa utrisque intulit stipéndia meritórum; ita nobis, abláto vetustátis errore, resurrectionis suæ grátiam largiátur : Qui tecum vivit et regnat.

de beloning voor zijn belijdenis heeft ontvangen : laat ons uw barmhartigheid ondervinden, opdat onze Heer Jesus Christus, die in zijn lijden aan beiden loon naar verdiensten heeft geschonken, de dwaling van de oude mens van ons wegneme en ons de genade van zijn verrijzenis verlene. Die met U leeft en heerst.

Tweede Lezing (*Exod. 12, 1-11*)

In diébus illis : Dixit Dóminus ad Móysen et Aaron in terra Ægypti : « Mensis iste, vobis princípium ménsium : primus erit in ménsibus anni. Loquímini ad univérsum cœtum filiórum Israël, et dícite eis : Décima die mensis huius tollat unusquisque agnum per famílias et domos suas. Sin autem minor est númerus, ut sufficere possit ad vescéndum agnùm, assúmet vicínium suum, qui iunctus est dómui suæ, iuxta númerum animárum, quæ sufficere possunt ad esum agni. Erit autem agnus absque mácula, másculus, annículus : iuxta quem ritum tollétis et hædum. Et servábitis eum usque ad quartam dé-

In die dagen sprak de Heer tot Moses en Aaron in het land van Egypte : Deze maand moet voor u het begin van de maanden zijn, de eerste onder de maanden van het jaar. Spreekt tot heel de menigte van de kinderen van Israël en zegt hun : Op de tiende dag van deze maand moet ieder een lam nemen, per familie en per huisgezin. Indien echter het getal te klein is, om voldoende te zijn voor het eten van een lam, dan zal hij zijn buurman, die in het huis naast hem woont, er bij nemen tot het aantal personen, dat voldoende is om een lam te eten, bereikt is. Het moet een lam zijn zonder gebrek, van het mannelijk geslacht, één jaar oud; onder dezelfde bepalingen kunt gij echter ook een geitebokje nemen. Gij moet het bewaren tot de veertiende dag

cimam diem mensis huius : immolabitque eum universa multitudo filiorum Israël ad vesperam. Et sument de sanguine eius, ac ponent super utrumque postem, et in superliminibus domorum, in quibus comedent illum. Et edent carnes nocte illa assas igni, et azy-mos panes cum lactucis agrastibus. Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, sed tantum assum igni : caput cum pedibus eius, et intestinis vorabitis. Nec remanebit quidquam ex eo usque mane. Si quid residuum fuerit, igne comburetis. Sic autem comedetis illum : Renes vestros accingetis, et calceamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus, et comedetis festinanter : est enim Phase, id est transitus Domini ».

van de maand; en dan zal heel het volk van de Israëlieten het slachten tegen de avond. Dan zal men van zijn bloed nemen en het op beide deurstijlen strijken en op de bovendorpels van de huizen, waar het gegeten wordt. En men moet die nacht het vlees eten, gebraden boven het vuur, en daarbij ongedesemd brood met wilde sla. Gij moogt er niets van eten, wat rauw is of in water gekookt, maar alleen wat boven het vuur gebraden is; kop en poten en ingewanden moeten mee opgegeten worden. En niets mag er van overblijven tot de volgende morgen. Als er wat over is, moet gij het in het vuur verbranden. En gij moet het eten op de volgende wijze : gij moet uw lendenen omgord houden en schoeisel aan de voeten, de stok in de hand, en gij moet eten in haast; want het is Pasen, dit is de voorbijgang des Heren.

Smeekebed van de lijdende en vervolgd Christus :

Responsorium (*Ps. 139, 2-10 en 14*)

Eripe me, Dómine, ab hómine malo : a viro iníquo libera me. *Ÿ.* Qui cogitavérunt malítias in corde : tota die constituébant praelia. *Ÿ.* Acuérunt linguas suas

Ontruk mij, Heer, aan de boze mens; bevrijd mij van de man, die onrecht pleegt. *Ÿ.* In hun hart zinnen ze op kwaad en twisten de ganse dag. *Ÿ.* Zij scherpen hun tongen als de slang; adder-

sicut serpentes : venenum áspidum sub lábiis eorum. *Ps.* Custódi me, Dómine, de manu peccatóris : et ab homínibus iníquis libera me. *Ps.* Qui cogitavérunt supplantáre gressus meos : abscondérunt supérbi láqueum mihi. *Ps.* Et funes extendérunt in láqueum pédibus meis : iuxta iter scándalum posuérunt mihi. *Ps.* Dixi Dómino : Deus meus es tu : exáudi, Dómine, vocem oratiónis meæ. *Ps.* Dómine, Dómine, virtus salútis meæ : obúmbra caput meum in die belli. *Ps.* Ne tradas me a desidério meo peccatóri : cogitavérunt advérsum me : ne derelínquas me, ne unquam exalténtur. *Ps.* Caput circúitus eorum : labor labiórum ipsórum opériet eos. *Ps.* Verúmtamen iusti confitebúntur nómini tuo : et habitábunt recti cum vultu tuo.

gif steekt onder hun lippen. *Ps.* Bewaar mij, o Heer, voor de hand van de zondaar, en bevrijd mij van de mensen, die onrecht plegen. *Ps.* Die er op zinnen, mijn schreden te doen struikelen, en in hun hoogmoed mij heimelijk een strik leggen. *Ps.* Ze spanden koorden tot een strik voor mijn voeten, en zij plaatsten langs de weg een struikelblok voor mij. *Ps.* Ik zeide tot de Heer : Mijn God zijt Gij! Verhoor, o Heer, mijn smeken. *Ps.* Heer, Heer, mijn sterke Helper, beschut mijn hoofd op de dag van de strijd. *Ps.* Geef mij niet tegen mijn wil aan de zondaar over; zij smeden plannen tegen mij; verlaat mij niet, opdat zij zich nooit kunnen beroemen. *Ps.* Op het hoofd van die mij omsingelen moge het kwaad dat zij wensen neerkomen! *Ps.* Maar de rechtvaardigen zullen uw Naam verheerlijken, en de gerechten zullen wonen voor uw aanschijn.

Lijdensverhaal (*Joh. 18, 1-40; 19, 1-42*)

Tegen het einde van het responsorium komen, voorafgegaan door twee acolieten (zonder kandelaar), de drie diakens, die het lijdensverhaal zullen zingen, in de kerk. Na de begroeting van het altaar buigen ze diep voor de priester die zegt :

Pr. Dóminus sit in córdibus vestris, et in lábiis vestris.

De Heer weze in uw hart en op uw lippen.

Zij richten zich op en antwoorden :

D. Amen.

| Amen.

Daarna gaan ze tot bij de lessenaars, en zodra het responso-
rium geëindigd is beginnen ze de zang van het lijdensverhaal :

In illo tēpore : E-
grēssus est Iesus
cum discīpulis suis
trans torrēntem Ce-
dron, ubi erat hortus,
in quem introīvit ipse,
et discīpuli eius. Sciē-
bat autem et Iudas, qui
tradēbat eum, locum :
quia frequēter Iesus
convēnerat illuc cum
discīpulis suis. Iudas
ergo cum accepisset co-
hōrtē, et a pontifici-
bus et pharisæis minis-
tros, venit illuc cum
latērnis, et fācibus, et
armis. Iesus itaque
sciens ōmnia, quæ ven-
tura erant super eum,
procēssit, et dixit eis :
✠ Quem quæritis? **C.**
Respondērunt ei : **S.** Ie-
sum Nazarénum. **C.** Di-
cit eis Iesus : ✠ Ego
sum. **C.** Stabat autem
et Iudas, qui tradēbat
eum, cum ipsis. Ut er-
go dixit eis : Ego sum :
abiērunt retrōrsum, et
cecidērunt in terram.
Iterum ergo interrogā-
vit eos : ✠ Quem quæ-
ritis? **C.** Illi autem di-
xērunt : **S.** Iesum Na-
zarénum. **C.** Respōdit
Iesus : ✠ Dixi vobis,

In die tijd ging Jesus met
zijn leerlingen de stad uit
naar de overzijde van de Ce-
dronbeek; daar was een
tuin, waar Hij binnenging,
samen met zijn leerlingen.
Maar ook Judas, de verr-
rader, kende die plaats,
omdat Jesus daar dikwijls
tezamen met zijn leerlingen
geweest was. Daarom nam
Judas de soldatentroep en
knechten van de opper-
priesters en van de fari-
zeeën en trok daarheen
met lantaarns en fakkels
en wapens. In het volle
bewustzijn dan van al wat
Hem zou overkomen, trad
Jesus naar voren en sprak
tot hen : ✠ Wie zoekt gij?
C. Zij antwoordden Hem :
S. Jesus van Nazaret. **C.**
Jesus zeide hun : ✠ Dat ben
Ik. **C.** Ook Judas, de verr-
rader stond bij hen. Toen Hij
hun dan zeide : Dat ben Ik!
weken zij achteruit en vielen
op de grond. Dan vroeg Hij
hun opnieuw : ✠ Wie zoekt
gij? **C.** En zij zeiden : **S.** Je-
sus van Nazaret. **C.** Jesus
antwoordde : ✠ Ik heb u al
gezegd, dat Ik dat ben; als
gij dus mij zoekt, laat dezen
hier dan vrij heengaan. **C.**
Zo moest in vervulling gaan

quia ego sum : si ergo me quæritis, sínite hos abíre. **C.** Ut implerétur sermo, quem dixit : Quia quos dedísti mihi, non pérdidi ex eis quemquam. Simon ergo Petrus habens gládium edúxit eum : et percússit pontíficis servum : et abscídít aurículam eius dèxteram. Erat autem nomen servo Malchus. Dixit ergo Iesus Petro : ✠ Mitte gládium tuum in vagínam. Cálicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum?

het woord, dat Hij gesproken had : Van hen, die Gij mij gegeven hebt, heb Ik niemand verloren laten gaan. Simon Petrus echter had een zwaard bij zich; hij trok het en trof de knecht van de hogepriester, en sloeg hem het rechteroor af. De naam van die knecht was Malchus. Maar Jesus sprak tot Petrus : ✠ Steek uw zwaard in de schede; de kelk die de Vader mij gegeven heeft, zou Ik die niet drinken?

Jesus voor Annas en Caifas

C. Cohors ergo, et tribúnus, et minístri Iudæórum comprehendérunt Iesum, et ligavérunt eum. Et adduxérunt eum ad Annam primum, erat enim socer Cáiphæ, qui erat pónlífex anni illius. Erat autem Cáiphás, qui consílium déderat Iudæis : Quia éxpedit unum hómínem mori pro pópulo. Sequebátur autem Iesum Simon Petrus, et álius discípus. Discípus autem ille erat notus pontífici, et introívit cum Iesu in átrium pontíficis. Petrus au-

C. De soldatentroep dan en de hoofdman en de knechten van de Joden grepen Jesus en boeiden Hem; en zij brachten Hem eerst naar Annas; want deze was de schoonvader van Caifas, die dat jaar hogepriester was. En het was Caifas, die aan de Joden de raad gegeven had : Het beste is, dat één mens sterft voor het volk. Simon Petrus nu volgde Jesus en met hem een andere leerling. Deze leerling was bij de hogepriester bekend, en hij ging met Jesus het paleis van de hogepriester binnen. Maar Petrus was buiten aan de poort blijven staan. Daarom ging

tem stabat ad óstium foris. Exívit ergo discí-
pulus álius, qui erat
notus pontífici, et dixit
ostiáriæ : et introdúxit
Petrum. Dicit ergo Pe-
tro ancílla ostiária : **S.**
Numquid et tu ex discí-
pulis es hóminis istí-
us? **C.** Dicit ille : **S.** Non
sum. **C.** Stabant autem
servi et mínistri ad prun-
as, quia frigus erat,
et calefaciébant se : erat
autem cum eis et Pe-
trus stans, et calefá-
ciens se. Póntifex ergo
interrogávit Iesum de
discípulis suis, et de
doctrína eius. Respón-
dit ei Iesus : ✠ Ego
palam locútus sum
mundo : ego semper dó-
cui in synagóga, et in
templo, quo omnes Iu-
dæi convéniunt : et in
occúlto locútus sum ni-
hil. Quid me intérró-
gas? intérróga eos, qui
audiérunt quid locútus
sim ipsis : ecce hi sciunt
quæ díxerim ego. **C.**
Hæc autem cum dixís-
set, unus assístens mi-
nistrórum dedit álapam
Iesu, dicens : **S.** Sic res-
póndes pontífici? **C.**
Respóndit ei Iesus : ✠
Si male locútus sum,
testimónium pérhibe de
malo : si autem bene,
quid me cædis? **C.** Et

die andere leerling, die bij
de hogepriester bekend was,
weer naar buiten, sprak met
de poortwachteres en bracht
Petrus binnen. En de poort-
wachteres zeide tot Petrus :
S. Zijt gij ook niet een van
de leerlingen van die man?
C. Hij antwoordde : **S.** Vol-
strekt niet. **C.** Omdat het
koud was, hadden de knech-
ten en de dienaren een vuur
aangemaakt, en stonden
zich te warmen; en ook
Petrus stond bij hen en
warmde zich. Intussen on-
dervroeg de hogepriester
Jesus over zijn leerlingen
en over zijn leer. Jesus
gaf hem ten antwoord : ✠
Ik heb openlijk tot de wereld
gesproken; Ik heb mijn
onderricht altijd gegeven
in synagogen of in de tem-
pel, waar alle Joden bijeen-
komen, en in het verborgen
sprak ik niets. Wat onder-
vraagt gij Mij? Onder-
vraagt hen, die gehoord
hebben, wat Ik tot hen
sprak; — die weten im-
mers, wat Ik geleerd heb.
C. Maar toen Hij dat ge-
zegd had, gaf een van de
aanwezige dienaren Jesus
een kaakslag, met de woor-
den : **S.** Geeft Gij zo'n
antwoord aan de hoge-
priester? **C.** Jesus ant-
woordde hem : ✠ Als Ik
verkeerd gesproken heb,
dien dan een aanklacht in

misit eum Annas ligátum ad Cáípham pontíficem. Erat autem Simon Petrus stans et calefáciens se. Dixérunt ergo ei : **S.** Numquid et tu ex discípuilis eius es? **C.** Negávit ille, et dixit : **S.** Non sum. **C.** Dicit ei unus ex servis pontíficis, cognátus eius, cuius abscídít Petrus aurículam : **S.** Nonne ego te vidi in horto cum illo? **C.** Iterum ergo negávit Petrus : et statim galus cantávit.

over dat verkeerde; maar als het goed is, waarom slaat gij Mij dan? **C.** En Annas zond Hem geboeid naar Caifas, de hogepriester. Intussen stond Simon Petrus zich te warmen. En men zeide hem : **S.** Zijt gij ook niet een van zijn leerlingen? **C.** Hij ontkende het en zeide : **S.** Volstrekt niet. **C.** Een van de dienaren van de hogepriester een bloedverwant van degene, die Petrus het oor had afgeslagen, sprak tot hem : **S.** Heb ik u niet bij Hem gezien in de hof? **C.** Maar opnieuw ontkende Petrus; en aanstonds kraaide er een haan.

Jesus voor Pilatus

Addúcut ergo Iesum a Cáípha in prætóríum. Erat autem mane : et ipsi non introiérunť in prætóríum, ut non contaminaréntur, sed ut manducárent Pascha. Exívit ergo Pilátus ad eos foras, et dixit : **S.** Quam accusatiónem affértis advérsus hóminem hunc? **C.** Respondérunt et dixérunt ei : **S.** Si non esset hic malefáctor, non tibi tradidissémus eum. **C.** Dixit ergo eis Pilátus : **S.** Accípíte eum vos, et secúndum legem vestram iudicáte eum. **C.**

Toen brachten zij Jesus van Caifas naar het gerechtshof. Het was nog vroeg in de morgen. Zelf echter traden zij het gerechtshof niet binnen, om niet verontreinigd te worden, maar het paaslam te kunnen eten. Daarom kwam Pilatus tot hen naar buiten en vroeg : **S.** Wat voor aanklacht hebt gij in te brengen tegen deze man? **C.** Zij gaven hem ten antwoord : **S.** Als Hij geen misdadiger was, zouden wij Hem niet aan u overleveren. **C.** Toen zeide Pilatus : **S.** Neemt gij Hem dan zelf en oordeelt Hem volgens uw

Dixerunt ergo ei Iudæi : **S.** Nobis non licet interficere quemquam. **C.** Ut sermo Iesu impleretur, quem dixit, significans qua morte esset moriturus. Introivit ergo iterum in prætorium Pilatus, et vocavit Iesum, et dixit ei : **S.** Tu es Rex Iudæorum? **C.** Respondit Iesus : ✠ A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? **C.** Respondit Pilatus : **S.** Numquid ego Iudæus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te mihi : quid fecisti? **C.** Respondit Iesus : ✠ Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent, ut non traderer Iudæis : nunc autem regnum meum non est hinc. **C.** Dixit itaque ei Pilatus : **S.** Ergo Rex es tu? **C.** Respondit Iesus : ✠ Tu dicis quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, et ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati : omnis, qui est ex veritate, audit vocem meam. **C.** Dicit ei Pilatus : **S.** Quid est veritas? **C.** Et cum hoc dixisset, ite-

eigen wet. **C.** De Joden gaven hem ten antwoord : **S.** Wij mogen niemand ter dood brengen. **C.** Zo moest het woord van Jesus in vervulling gaan, dat Hij gesproken had, om aan te geven, welke dood Hij sterven zou. Pilatus ging dan weer het gerechtshof binnen; hij liet Jesus roepen, en vroeg Hem : **S.** Zijt Gij de Koning van de Joden? **C.** Jesus antwoordde : ✠ Stelt gij die vraag uit u zelf, of hebben anderen u dat van Mij gezegd? **C.** Pilatus herman : **S.** Ben ik dan soms een Jood? Uw eigen volk en de opperpriesters hebben U aan mij uitgeleverd. Wat hebt Gij gedaan? **C.** Jesus gaf ten antwoord : ✠ Mijn rijk is niet van deze wereld. Als mijn rijk van deze wereld was, zouden ongetwijfeld mijn dienaren er voor strijden, dat Ik niet aan de Joden werd overgeleverd; maar mijn rijk is nu eenmaal niet van hier. **C.** Toen zeide Pilatus tot Hem : **S.** Dus Koning zijt Gij? **C.** Jesus antwoordde : ✠ Ja, gij zegt het; Koning ben Ik. Daartoe ben Ik geboren, en daartoe juist in de wereld gekomen, om te getuigen voor de waarheid. Ieder, die uit de waarheid is, luistert naar mijn stem. **C.** Pilatus zeide Hem :

rum exívit ad Iudæos, et dicit eis : **S.** Ego nullam invénio in eo causam. Est autem consuetúdo vobis ut unum dimittam vobis in Pascha : vultis ergo dimittam vobis Regem Iudæórum? **C.** Clamáverunt ergo rursum omnes, dicéntes : **S.** Non hunc, sed Barábbam. **C.** Erat autem Barábbas latro. Tunc ergo apprehéndit Pilátus Iesum, et flagellávit. Et mílites plecténtes corónam ed spinis, imposuérunt cápiti eius : et veste purpúrea circumdedérunt eum. Et veniébant ad eum, et dicébant : **S.** Ave, Rex Iudæórum. **C.** Et dabant ei álapas. Exívit ergo íterum Pilátus foras, et dicit eis : **S.** Ecce addúco vobis eum foras, ut cognoscátis, quia nullam invénio in eo causam. **C.** (Exívit ergo Iesus portans corónam spíneam et purpúreum vestiméntum). Et dicit eis : **S.** Ecce homo. **C.** Cum ergo vidíssent eum pontífices et mínistri, clamábant, dicéntes : **S.** Crucifíge, crucifíge eum. **C.** Dicit eis Pilátus : **S.** Accípite eum vos, et crucifigite : ego

S. Wat is waarheid? **C.** En met die uitroep ging hij weer naar buiten tot de Joden, en zeide hun : **S.** Ik kan geen enkele schuld in Hem ontdekken. Maar gij zijt nu eenmaal gewoon, dat ik u bij het Paasfeest iemand vrijlaat. Wilt gij dus, dat ik u de Koning der Joden vrijlaat? **C.** Maar allen schreeuwden weer : **S.** Hem niet, maar Barabbas! **C.** Barabbas nu was een rover. Daarop nam Pilatus Jesus, en liet Hem geselen. En de soldaten vlochten een kroon van doornen en zetten Hem die op het hoofd; en zij wierpen Hem een purperen mantel om. Dan traden zij, de een na de ander, op Hem toe, en zeiden : **S.** Gegroet, Gij Koning van de Joden: **C.** En zij sloegen Hem daarbij in het gezicht. Toen trad Pilatus weer naar buiten en zeide hun : **S.** Ziet, ik breng Hem naar buiten tot u, om u te laten weten, dat ik volstrekt geen schuld in Hem vind. **C.** Jesus trad naar buiten, doornenkroon en purperen mantel dragend. Dan sprak hij : **S.** Ziet de mens! **C.** Zodra echter de hogepriesters en hun dienaren Jesus zagen, begonnen zij luid te schreeuwen : **S.** Aan het kruis, aan het kruis met Hem: **C.** Pilatus zeide

enim non invénio in eo causam. **C.** Respondérunt ei Iudæi : **S.** Nos legem habémus, et secundum legem debet mori, quia Fílium Dei se fecit. **C.** Cum ergo audísset Pilátus hunc sermónem, magis tímuit. Et ingrèssus est prætórium íterum : et dixit ad Iesum : **S.** Unde es tu? **C.** Iesus autem respónsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilátus : **S.** Mihi non lóqueris? nescis quia potestátem hábeo crucifigere te, et potestátem hábeo dimíttre te? **C.** Respón-dit Iesus : ✠ Non habéres potestátem advérsus me ullam, nisi tibi datum esset désuper. Proptérea, qui me trádidit tibi, maius peccátum habet. **C.** Et exínde quærébat Pilátus dimíttre eum. Iudæi autem clamábant, dicéntes : **S.** Si hunc dimíttis, non es amícis Cæsaris. Omnis enim, qui se regem facit, contradícit Cæsari. **C.** Pilátus autem cum audísset hos sermónes, addúxit foras Iesum, et sedit pro tribunáli, in loco, qui dicitur Lithóstrotos, hebráicæ autem Gábbatha. Erat au-

hun : **S.** Neemt Hem dan zelf en kruisigt gij Hem, want ik vind geen schuld in Hem. **C.** De Joden gaven hem ten antwoord : **S.** Wij hebben een wet en volgens die wet moet Hij sterven, omdat Hij Zich voor de Zoon van God heeft uitgegeven. **C.** Toen Pilatus dat hoorde, begon hij nog meer te vrezen; weer ging hij het gerechtshof binnen, en sprak tot Jesus : **S.** Vanwaar zijt Gij? **C.** Maar Jesus gaf hem geen antwoord. Pilatus zeide Hem dan : **S.** Gij spreekt niet tot mij? Weet Gij dan niet, dat ik het in mijn macht heb, U te kruisigen of U vrij te laten? **C.** Jesus antwoordde : ✠ Gij zoudt niet de minste macht tegen Mij hebben, als zij u niet van boven was gegeven. Daarom heeft degene, die Mij aan u overleverde, groter schuld. **C.** Dientengevolge bleef Pilatus pogingen doen, om Hem vrij te laten. Maar de Joden schreeuwden : **S.** Als gij zo iemand vrij laat, zijt gij geen vriend van de keizer; want wie zich voor koning uitgeeft, verklaart zich tegen de keizer. **C.** Toen Pilatus dat hoorde, liet hij Jesus naar buiten brengen, en zette zich neder op de rechterstoel, op de plaats, die in het

tem Parascève Paschæ, hora quasi sexta, et dicit Iudæis : **S.** Ecce Rex vester. **C.** Illi autem clamábant : **S.** Tolle, tolle, crucifíge eum. **C.** Dicit eis Pilátus : **S.** Regem vestrum crucifígam? **C.** Respondérunt pontífices : **S.** Non habémus regem, nisi Cæsarem.

Grieks Lithostrotos heette en in het Hebreeuws Gabbatha. Het was de voorbereidingsdag van het Paasfeest, ongeveer het zesde uur. Dan sprak hij tot de Joden : **S.** Daar staat dan uw Koning! **C.** Maar zij schreeuwden : **S.** Weg met Hem! Weg met Hem! Aan het kruis met Hem! **C.** Pilatus zeide hun : **S.** Moet ik dan uw Koning kruisigen? **C.** De opperpriesters antwoordden : **S.** Wij hebben geen andere koning dan de keizer!

Kruisiging

C. Tunc ergo trádidit eis illum ut crucifigerétur. Suscepérunt autem Iesum, et eduxérunt. Et báulans sibi crucem, exívit in eum, qui díctur Calváriæ, locum, hebráice autem Gólgotha : ubi crucifixerunt eum, et cum eo álios duos, hinc et hinc, médium autem Iesum. Scripsit autem et título Pilátus : et pósuit super crucem. Erat autem scriptum : Iesus Nazaréus, Rex Iudæórum. Hunc ergo título multi Iudæórum legérunt, quia prope civitátem erat locus, ubi crucifíxus est Iesus. Et erat scriptum hebráice,

C. Toen gaf hij Hem aan hen over, om Hem te kruisigen. En zij namen Jesus mee en voerden Hem weg. En zelf zijn kruis dragend ging Hij naar de plaats, die Calvarië heette, in het Hebreeuws : Golgotha; en daar kruisigden zij Hem en samen met Hem twee anderen, ieder aan een kant en Jesus in het midden. En Pilatus liet ook een opschrift maken en boven het kruis aanbrengen. Er stond geschreven : Jesus van Nazaret, Koning van de Joden. Dat opschrift werd door vele Joden gelezen, omdat de plaats, waar Jesus gekruisigd werd, dicht bij de stad lag. En het was geschreven in het Hebreeuws, in het

græce et latine. Dicébant ergo Piláto pontífices Iudæórum : **S.** Noli scribere, Rex Iudæórum, sed quia ipse dixit : Rex sum Iudæórum. **C.** Respóndit Pilátus : **S.** Quod scripsi, scripsi. **C.** Mílites ergo cum crucifixissent eum, accepérunt vestiménta eius et fecérunt quátuor partes : unicuíque míliti partem, et túnica. Erat autem túnica inconsútilis, désuper contéxta per totum. Dixérunt ergo ad ínvicem : **S.** Non scindámus eam, sed sortiámur de illa cuius sit. **C.** Ut Scriptúra implerétur dicens : Partíti sunt vestiménta mea sibi : et in vestem meam misérunt sortem. Et mílites quidem hæc fecérunt. Stabant autem iuxta crucem Iesu, mater eius, et soror matris eius María Cléophæ, et María Magdaléne. Cum vidisset ergo Iesus matrem, et discipulum stantem, quem diligébat, dicit matri suæ : **✠** Múlier, ecce fílius tuus. **C.** Deínde dicit discipulo : **✠** Ecce mater tua. **C.** Et ex illa hora accépit eam discipulus in sua. Póstea sciens

Grieks en in het Latijn. De opperpriesters van de Joden zeiden dan tot Pilatus : **S.** Gij moet niet schrijven : De Koning van de Joden; maar : Hij heeft gezegd : Ik ben de Koning van de Joden. **C.** Pilatus antwoordde : **S.** Wat geschreven is, is geschreven. **C.** Toen dan de soldaten Jesus hadden gekruisigd, namen zij zijn klederen en verdeelden ze in vieren, voor iedere soldaat een deel, bovendien de lijfrok. Deze lijfrok nu was van boven tot onder zonder naad, uit één stuk geweven. Daarom zeiden zij tot elkaar : **S.** Laten wij die niet in stukken scheuren, maar er om loten, wie hem zal hebben. **C.** Zo moest het Schriftwoord in vervulling gaan : Zij hebben mijn klederen onder elkaar verdeeld, en over mijn kleed hebben zij het lot geworpen. Zo deden dan de soldaten. Bij het kruis nu van Jesus stonden zijn Moeder en de zuster van zijn Moeder, Maria van Cleophas, en Maria Magdalena. Toen Jesus dan zijn Moeder en de leerling, die Hij liefhad, daar zag staan, sprak Hij tot zijn Moeder : **✠** Vrouwe, ziedaar uw zoon. **C.** Daarop sprak Hij tot de leerling : **✠** Ziedaar uw Moeder. **C.** En van dat

Iesus quia ómnia consummáta sunt, ut consummarétur Scriptúra, dixit : ✠ Sítio. **C.** Vas ergo erat pósito acéto plenum. Illi autem spóngiam plenam acéto, hyssópo circumponéntes, obtulé runt ori eius. Cum ergo accepisset Iesus acétum, dixit : ✠ Consummátum est. **C.** Et inclináto cápite tradidit spíritum. **Hier knielt men enkele ogenblikken.** Iudæi ergo, quóniam Parascéve erat ut non remanérent in cruce córpora sábbato, erat enim magnus dies ille sábbati, rogavérunt Pilátum, ut frangeréntur eórum crura, et tolleréntur. Venérunt ergo mílites : et primi quídem fregérunt crura, et altérius, qui crucifíxus est cum eo. Ad Iesum autem cum venissent, ut vidérunt eum iam mórtuum, non fregérunt eius crura : sed unus mílitum láncea latus eius apéruit, et continuo exívit sanguis et aqua. Et qui vidit, testimónium perhíbuit : et verum est testimónium eius. Et ille scit, quia vera dicit : ut et vos credátis. Facta sunt enim hæc, ut Scriptúra

ogenblik af nam de leerling haar bij zich. Wetend dan, dat alles was volbracht, zeide Jesus ten slotte, opdat de Schrift geheel vervuld zou worden : ✠ Ik heb dorst. **C.** Nu stond daar een kruik met azijn. Men stak dan een spons vol azijn boven op een hyssopstengel en bracht die aan zijn mond. En toen Jesus van de azijn genomen had, sprak Hij : ✠ Het is volbracht. **C.** Dan boog Hij zijn hoofd, en gaf de geest. Daar het nu voorbereidingsdag was, en men de lijken niet op de sabbat aan het kruis wilde laten — het was nog wel een grote sabbat — vroegen de Joden aan Pilatus, dat men hun de benen zou breken, en hen dan zou afnemen. Toen kwamen de soldaten en braken wel de benen van de eerste en ook van de tweede, die met Hem gekruisigd was. Toen zij echter bij Jesus kwamen en zagen, dat Hij reeds gestorven was, braken zij Hem de benen niet. Maar een van de soldaten stak met een lans zijn zijde open, en onmiddellijk kwam er bloed en water uit. En die het zelf gezien heeft, legt er getuigenis van af, opdat ook gij moogt geloven; want zijn getuigenis is waar, en hij weet zeker,

implerétur : Os non
comminuétis ex eo. Et
íterum ália Scriptúra
dicit : Vidébunt in quem
transfixérunt.

dat hij waarheid spreekt.
Dit gebeurde immers, op-
dat de Schrift vervuld zou
worden : Geen been zou
gij er van breken. En een
ander Schriftwoord zegt
nog : Zij zullen opzien naar
Hem, die zij doorstoken
hebben.

Graflegging

Post hęc autem ro-
gávit Pilátum Ioseph
ab Arimathęa, eo quod
esset discípulus Iesu,
occúltus autem propter
metum Iudęórum, ut
tólleret corpus Iesu. Et
permísit Pilátus. Venit
ergo, et tulit corpus
Iesu. Venit autem et
Nicodémus, qui vénerat
ad Iesum nocte prim-
um, ferens mixtúram
myrrhę et aloës, quasi
libras centum. Accep-
pérunt ergo corpus Ie-
su, et ligavérunt illud
línteis cum aromátibus,
sicut mos est Iudęis se-
pelíre. Erat autem in
loco, ubi crucifíxus est,
hortus : et in horto mo-
numéntum novum, in
quo nondum quisquam
pósitus erat. Ibi ergo
propter Parascéven Iud-
dęórum, quia iuxta erat
monuméntum, posué-
runt Iesum.

Daarna deed Josef van
Arimathea (daar hij een
leerling van Jesus was —
ofschoon slechts in het ge-
heim, uit vrees voor de Jo-
den —) aan Pilatus het ver-
zoek, het lichaam van Jesus
te mogen afnemen. En Pi-
latus stond het toe. Hij
kwam dan, om het lichaam
van Jesus af te nemen. Toen
kwam ook Nicodemus, die
de eerste keer in de nacht
bij Jesus was gekomen, en
hij bracht een mengsel mee
van mirre en aloë, onge-
veer honderd pond. Zij na-
men het lichaam van Jesus,
en wikkelden het in linnen
doeken samen met de reuk-
werken, zoals de Joden ge-
woon zijn bij het begraven.
Nu lag daar ter plaatse,
waar Hij gekruisigd werd,
een tuin, en in die tuin was
een nieuw graf, waarin nog
nooit iemand was neerge-
legd. En omdat het bij de
Joden voorbereidingsdag
was, en het graf dichtbij,
legden zij Jesus daar neder.

DE PLECHTIGE GEBEDEN

Slechts de liturgie van Goede Vrijdag heeft deze plechtige gebeden bewaard; in de eerste christeneeuwen maakten zij een vast bestanddeel van de misliturgie uit. Het is een reeks gebeden voor de Kerk, haar hiërarchie, haar leden en hun noden en voor allen, die nog niet tot haar behoren, of zich door schisma of ketterij van haar hebben afgescheiden. Heel zinrijk vinden zij hier hun plaats tussen het lijdensverhaal en de kruisverering. Jesus stierf immers aan het kruis voor de noden van geheel de wereld en van alle tijden. Plechtig worden nu bij Hem, die op grond van zijn kruisoffer als Middelaar voor ons bij de Vader ten beste kan spreken, de altijd actuele noden van Kerk en wereld aanbevolen. In het stille gebed, dat na ieder *Flectámus génua* voorzien is, hebben wij de gelegenheid, om de noodzakelijk algemeen gelaten gebedsintenties op concrete gevallen, die wij persoonlijk kennen, toe te passen.

Wanneer de Passie gezongen is, bekleedt de priester zich met de zwarte koorkap, en de diaken en subdiaken met de zwarte dalmatiek en tunicella. Ondertussen wordt over het altaar één altaardwaal uitgespreid en in het midden daarop het missaal geplaatst. De priester bestijgt de altaartrappen, kust het altaar en begint, met aan zijn rechter- en linkerzijde resp. de diaken en subdiaken, de zang van de Plechtige Gebeden.

Vóór elk Gebed nodigt de priester de gelovigen telkens tot medebidden uit, hun tevens in min of meer uitgebreide bewoordingen de intentie aanduidend, waarvoor het verricht wordt : waarna de diaken hen verzoekt te knielen. Hierop volgt een rust-pauze : ieder bidt in diepe stilte voor de door de priester aangegeven intentie, totdat de diaken vermaant om op te staan. Dan gaat de priester op luide toon voort en zingt een gebed, waarin hij als 't ware al de afzonderlijke gevoelens en verzuchtingen van de aanwezigen verzamelt en in een gemeenschappelijke vorm aan de Heer aanbiedt.

Voor de heilige Kerk

Orémus, dilectissimi nobis, pro Ecclésia sancta Dei : ut eam Deus et Dóminus noster pacificáre, adunáre et custodíre dignétur toto orbe terrárum : subíciens ei principátus et potestátes : detque no-

Bidden wij, zeer geliefde broeders, voor Gods heilige Kerk : opdat onze God en Heer zich gewaardige haar over de gehele wereld in vrede en eendracht te bewaren en te beschermen, de vorsten en gezaghebbers aan haar te onderwerpen,

bis, quiétam et tran-
quíllam vitam degén-
tibus, glorificáre Deum
Patrem omnipoténtem.

Pr. Orémus.

D. Flectámus génua.

D. Leváte.

Omnípotens sempi-
térne Deus, qui
glóriam tuam ómnibus
in Christo géntibus re-
velásti : custódi ópera
misericórdiæ tuæ; ut
Ecclésia tua, toto orbe
diffúsa, stábili fide in
confessióne tui nómi-
nis perseveret. Per eún-
dem Dóminum.

Allen. Amen.

en ons geve in een vreed-
zaam en rustig leven God,
de almachtige Vader, te
verheerlijken.

Laat ons bidden.

Ÿ. Buigen wij de knieën.

R̄. Staat recht.

Almachtige, eeuwige God,
die in Christus uw
heerlijkheid aan alle volken
hebt geopenbaard : bewaar
de werken van uw barm-
hartigheid, opdat uw Kerk,
over de gehele aarde ver-
spreid, met standvastig ge-
loof in de belijdenis van uw
Naam volharde. Door de-
zelfde Jesus Christus.

Voor de Paus

Orémus et pro bea-
tíssimo Papa nostro **N.** :
ut Deus et Dóminus
noster, qui elégit eum
in órdine episcopátus,
salvum atque incólumem
custódiat Ecclé-
siæ suæ sanctæ, ad re-
géndum pópulum sanc-
tum Dei.

Pr. Orémus.

D. Flectámus génua.

D. Leváte.

Omnípotens sempi-
térne Deus, cuius
iudício univérsa fun-
dántur : réspice propi-
tius ad preces nostras,
et eléctum nobis An-

Bidden wij ook voor onze
H. Vader Paus **N.** : opdat
onze God en Heer die hem
tot de waardigheid van het
bisschopsambt heeft uitver-
koren, hem gezond en on-
gedeed voor zijn heilige
Kerk beware, om het heilig
volk van God te besturen.

Laat ons bidden.

Ÿ. Buigen wij de knieën.

R̄. Staat recht.

Almachtige, eeuwige
God, wiens raadsbe-
sluit aan alles ten grond-
slag ligt : zie genadig neder
op onze gebeden en bewaar
in uw goedertierenheid de

tístitem tua pietáte con-
sérva; ut christiána
plebs, quæ te guberná-
tur auctóre, sub tanto
pontífice, credulitátis
suæ méritis augeátur.
Per Dóminum nostrum
Iesum Christum.

Allen. Amen.

Opperherder, die Gij voor
ons hebt verkozen, opdat
het christenvolk, dat door
uw leiding bestuurd wordt,
onder zulk een Paus dank
zij de verdiensten van zijn
geloof aangroeie. Door onze
Heer Jesus Christus.

Voor de geestelijkheid en de gelovigen

Orémus et pro óm-
nibus epíscopis, pres-
byteris, diacónibus, sub-
diacónibus, acólythis,
exorcístis, lectóribus, o-
stiáriis, confessóribus,
virgínibus, víduis : et
pro omni pópulo sanc-
to Dei.

Pr. Orémus.

D. Flectámus génua.

D. Leváte.

Bidden wij ook voor alle
bisschoppen, priesters, dia-
kens, subdiakens, acolieten,
duivelbezweerders, lezers,
deurbewaarders, belijders,
maagden, weduwen, en voor
geheel het heilig volk van
God.

Laat ons bidden.

¶. Buigen wij de knieën.

¶. Staat recht.

Omnípotens sempi-
térne Deus, cuius
spíritu totum corpus
Ecclésiæ sanctificátur
et régitur : exáudi nos
pro univérsis ordínibus
supplicántes; ut grátia
tuæ múnere ab ómnibus
tibi grádibus fidéliter
serviátur. Per Dómi-
num nostrum Iesum
Christum.

Allen. Amen.

Almachtige, eeuwige
God, door wiens Geest
het gehele lichaam van de
Kerk geheiligd en bestuurd
wordt : verhoor ons, die
voor al de standen van de
Kerk bidden, opdat allen
met de hulp van uw genade,
U in hun rang getrouw mo-
gen dienen. Door onze Heer
Jesus Christus.

Voor de gezagdragers

Orémus et pro óm-
nibus res públicas mo-
derántibus, eorúmque

Bidden wij ook voor alle
leiders van het open-
baar gezag en degenen, die

ministériis et potestá-
tibus : ut Deus et Dó-
minus noster mentes et
corda eórum secúndum
voluntátem suam díri-
gat ad nostram perpé-
tuam pacem.

Pr. Orémus.

D. Flectámus génua.

D. Leváte.

Omnípotens sempi-
térne Deus, in cu-
ius manu sunt ómnium
potestátes et ómnium
iura populórum : réspi-
ce benígnus ad eos, qui
nos in potestáte regunt;
ut ubíque terrárum,
déktera tua protegénte,
et religiónis intégritas,
et pátriæ securitas in-
desinénter consistat.
Per Dóminum nostrum.

Allen : Amen.

Voor de catechumenen

Orémus et pro ca-
techúmenis nostris : ut
Deus et Dóminus no-
ster adapériat aures præ-
cordiórum ipsórum ia-
nuámque misericórdiæ;
ut, per lavácrum rege-
neratiónis accépta re-
missiône ómnium pec-
catórum, et ipsi inve-
niántur in Christo Iesu
Dómino nostro.

Pr. Orémus.

D. Flectámus génua.

D. Leváte.

hen daarbij helpen of macht
uitoefenen : dat God onze
Heer hun geest en hart vol-
gens zijn wil moge besturen,
opdat de vrede bij ons
steeds bewaard blijve.

Laat ons bidden.

ψ. Buigen wij de knieën.

Rγ. Staat recht.

Almachtige, e e u w i g e
God, in wiens hand
aller macht en het recht van
alle volken gelegen is : zie
genadig neder op hen, die
met hun gezag ons besturen,
opdat overal op aarde, door
uw almachtige bescher-
ming, het geloof steeds on-
geschonden en het vader-
land beveiligd blijve. Door
onze Heer Jesus Christus.

Bidden wij ook voor onze
doopleerlingen : dat onze
God en Heer de oren van
hun hart en de deur van
zijn barmhartigheid opene;
opdat zij door het bad van
de wedergeboorte vergif-
fenis van al hun zonden ont-
vangen, en ook bevonden
mogen worden in Christus
Jesus, onze Heer.

Laat ons bidden.

ψ. Buigen wij de knieën.

Rγ. Staat recht.

Omnípotens sempitérne Deus, qui Ecclésiám tuam nova semper prole fecúndas : auge fidem et intelléctum catechúmenis nostris; ut, renáti fonte baptismatis, adoptiónis tuæ filiis aggregéntur. Per Dóminum nostrum Iesum Christum.

Allen. Amen.

Almachtige, eeuwige God, die uw Kerk voortdurend verrijkt met nieuwe kinderen : vermeerder bij onze doopleerlingen het geloof en het begrip, opdat zij, in het bad van het doopsel herboren, onder uw aangenomen kinderen mogen opgenomen worden. Door onze Heer Jesus Christus.

Voor de noodwendigheden der gelovigen

Orémus, dilectíssimi nobis, Deum Patrem omnipoténtem, ut cunctis mundum purget erroribus : morbos áuferat : famem depéllat : apériat cárceres : víncula dissólvat : peregrínantibus réditum : infirmántibus sanitátem : navigántibus portum salutis indúlgeat.

Pr. Orémus.

D. Flectámus génua.

D. Leváte.

Bidden wij, zeer geliefde broeders, God de almachtige Vader : dat Hij de wereld van alle dwalingen zuivere, de ziekten wegneeme, hongersnood verdrijve, de gevangenen opene, de boeien slake, aan de reizigers thuiskomst, aan de zieken gezondheid, aan de zeevaarders een veilige haven verlene.

Laat ons bidden.

ψ. Buigen wij de knieën.

℞. Staat recht.

Omnípotens sempitérne Deus, mástorum consolátio, laborántium fortitúdo : pervéniant ad te preces de quacúmque tribulatióne clamántium; ut omnes sibi in necessitátibus suis misericórdiam tuam gáudeant

Almachtige, eeuwige God, troost van de bedroefden, sterkte van die lijden : laat de gebeden tot U doordringen van hen die, in welke nood ook, tot U roepen, opdat allen zich verheugen dat uw barmhartigheid hen in hun noodwendigheden heeft bijgestaan.

affuisse. Per Dóminum
nostrum Iesum Chri-
stum.

Allen. Amen.

Door onze Heer Jesus Chri-
stus.

Voor de eenheid van de Kerk

Orémus et pro hæré-
ticis et schismáticis : ut
Deus et Dóminus nos-
ter éruat eos ab erró-
ribus univérsis; et ad
sanctam matrem Ec-
clésiám cathólicam at-
que apostólicam revo-
cáre dignétur.

Pr. Orémus.

D. Flectámus génuá.

D. Leváte.

Bidden wij ook voor de
kettters en scheurmakers :
dat onze God en Heer hen
bevrijde van alle dwalingen
en zich gewaardige, hen tot
onze heilige Moeder, de
katholieke en apostolische
Kerk, terug te roepen.

Laat ons bidden.

ÿ. Buigen wij de knieën.

Ry. Staat recht.

Omnípotens sempi-
térne Deus, qui
salvas omnes, et némi-
nem vis perire : réspice
ad ánimas diabólica
fraude decéptas; ut,
omni hærética pravi-
táte depósita, errántium
corda resipíscant, et ad
veritátis tuæ rédeant
unitátem. Per Dómi-
num nostrum Iesum
Christum.

Allen. Amen.

Almachtige, e e u w i g e
God, die allen zalig-
maakt, en niet wilt dat ie-
mand verloren ga : zie neer
op de zielen die door de
list van de duivel misleid
zijn, opdat de harten van
de dwalenden alle ketterse
boosheid afleggen, tot in-
keer komen en tot de een-
heid van uw waarheid te-
rugkeren. Door onze Heer
Jesus Christus.

Voor de bekering van de Joden

Orémus et pro pér-
fidis Iudæis : ut Deus et
Dóminus noster áuferat
velámen de córdibus
eórum; ut et ipsi agnó-
scant Iesum Christum
Dóminum nostrum.

Bidden wij ook voor de
ongelovige Joden : dat onze
God en Heer de sluier van
hun harten wegneme, opdat
ook zij Jesus Christus, onze
Heer, erkennen.

Pr. Orémus.

D. Flectámus génua.

D. Leváte.

Laat ons bidden.

Ÿ. Buigen wij de knieën.

R̄. Staat recht.

Omnípotens sempitérne Deus, qui étiam iudáicam perfídiam a tua misericórdia non repéllis : exáudi preces nostras, quas pro illíus pópuli obcæcátione deférimus; ut, ágnita veritátis tuæ luce, quæ Christus est, a suis ténebris eruántur. Per eúndem Dóminum.

Allen. Amen.

Almachtige, eeuwige God, die zelfs het ongelooft van de Joden niet uitsluit van uw erbarming : verhoor onze gebeden, die wij voor dit verblinde volk tot U richten, opdat zij het licht van uw waarheid, dat Christus is, erkennen, en aan hun duisternis ontrukkt worden. Door dezelfde Jesus Christus.

Voor de bekering van de heidenen

Orémus et pro pagánis : ut Deus omnípotens áuferat iniquitátem a córdibus eórum; ut, relíctis idólis suis, convertántur ad Deum vivum et verum, et únicum Fílium eius Iesum Christum, Deum et Dóminum nostrum.

Pr. Orémus.

D. Flectámus génua.

D. Leváte.

Bidden wij ook voor de heidenen : dat de almachtige God de ongerechtigheid uit hun harten wegneme, opdat zij hun afgoden mogen verlaten en zich bekeren tot de levende en ware God en zijn enige Zoon Jesus Christus, onze God en Heer.

Laat ons bidden.

Ÿ. Buigen wij de knieën.

R̄. Staat recht.

Omnípotens sempitérne Deus, qui non mortem peccatórum, sed vitam semper inquiris : súscipe propítius oratióne nostram, et líbera eos ab idolórum cultúra; et ágrega Ecclésiæ tuæ sanctæ ad

Almachtige, eeuwige God die niet de dood van de zondaars, maar steeds hun leven zoekt : aanvaard goedgunstig ons gebed en verlos hen van de dienst der afgoden, en neem hen op in uw heilige Kerk tot eer en glorie van uw Naam.

laudem et glóriam nó- | Door onze Heer Jesus Chri-
 minis tui. Per Dómi- | stus.
 num nostrum.

Allen. Amen.

DE PLECHTIGE KRUISAANBIDDING

Het kruis, dat altijd als een instrument van vergelding en koude gerechtigheid had gegolden, werd door Christus' kruisdood een werktuig van liefde en barmhartigheid; van teken van dood en bederf werd het een symbool van leven en verlossing. Daarom vereren wij op het hoogtepunt van de plechtigheid vol eerbied het kruis, omdat het Heil van de wereld daaraan gehangen heeft. En terwijl wij het kruisbeeld vererend komen kussen, zingt het koor eerst een aantal indrukwekkende liefdeverwijten van de Meester (de klaagzangen) : Hij heeft ons, zijn uitverkoren volk, de Kerk, met weldaden overladen, doch in onze ondank zijn wij mede de oorzaak geweest van zijn kruisdood. Hier staat de Kerk als een boetende en rouwende gemeenschap rond het kruis van haar Heer, bewust dat de zonden en tekortkomingen van haar ledematen Christus mede aan het kruis sloegen. Maar in een heerlijke climax slaat dan al spoedig deze stemming van rouw en boete over in een vreugdevolle overwinningsjubel. Want Christus' kruis is geworden tot de troon van zijn verheerlijking; de Kerk kan het kruis niet meer zien dan in het licht van de verrijzenis, en daarom klinkt na de klaagzangen de vreugde der opstanding reeds door : « wij loven en verheerlijken uw heilige verrijzenis, want door het kruishout kwam vreugde over geheel de wereld ». De kruisverering eindigt dan met de triomfale lofzang op het kruis, samengesteld door Venantius Fortunatus in de VIe eeuw voor de overbrenging van een reliek van het H. Kruis naar een abdij van Poitiers : ook hier wordt het kruis bezongen als het grote zegeteken van de christenheid.

Kruisontbloting

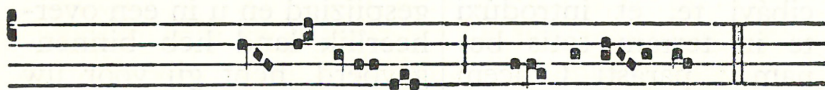
Na de plechtige gebeden gaan celebrant en assistenten naar hun zitplaatsen, waar zij hun bovenste gewaden afleggen. De diaken gaat met de dienaars naar de sacristie het kruisbeeld halen, dat voor de verering zal gebruikt worden. Het wordt plechtig binnengebracht tussen twee brandende kandelaars. De celebrant neemt het kruis van de diaken over.

Staande aan de epistelkant en naar het volk gekeerd, ontbloomt hij het kruisbeeld eerst een weinig van boven en begint alleen de antifoon : Ecce lignum Crucis, waarna diaken en subdiaken meezingen tot aan : Veníte, adorémus. Na het zingen van Veníte adorémus, knielen allen neer, uitgenomen de celebrant.

Dan gaat hij tot voor de hoek van het altaar, ontbloot de rechterarm van het kruisbeeld, heft het een weinig omhoog en zingt op iets hogere toon : Ecce lignum Crucis, terwijl de anderen voortzingen en knielen, zoals de eerste maal.

Eindelijk komt hij midden voor het altaar, ontbloot het kruisbeeld geheel en al, heft het op, en zingt op nog hogere toon : Ecce lignum Crucis, terwijl de anderen voortzingen en daarna knielen.

Ecce lignum Crucis, in quo salus mundi pe- péndit.	Ziet het Kruishout, waar- aan het Heil van de wereld heeft gehangen.
--	--

Allen *R7.* Ve-ni-te, ad-oré- mus.
R7. Komt, laten wij aanbidden.

Kruisverering

Het ontblote kruisbeeld wordt nu door twee acolieten boven op de hoogste altaartrap neergezet. Zij blijven het zo vasthouden terwijl twee andere acolieten links en rechts van het kruisbeeld hun brandende kandelaar neerzetten en zelf, met het gezicht naar het kruisbeeld blijven knielen. Nu komt de celebrant, ongeschoeid, na driemaal geknield te hebben, de voeten van het kruisbeeld kussen. Dat doen vervolgens de assistenten, geestelijken en acolieten. Daarna wordt het kruisbeeld tot aan de communiebank gedragen en komen ook de gelovigen het vereren, na eenmaal te hebben geknield : eerst de mannen, dan de vrouwen. Intussen zingt het koor de Improperia en andere gezangen. Zij die de kruisverering hebben verricht, gaan zitten.

Klaagzangen

In de Improperia betekent 1 en 2 : de twee koren samen; 1 : het eerste koor; 2 : het tweede koor.

1 en 2 Pópule meus, quid feci tibi? Aut in quo contristávi te? Re- spónde mihi! <i>ψ.</i> Quia edúxi te de terra Æ- gypti : parásti Crucem Salvatóri tuo.	1 en 2 Mijn volk, wat heb Ik u gedaan? of waarin heb Ik u bedroefd? Antwoord Mij. <i>ψ.</i> Omdat Ik u uit het land van Egypte heb ge- voerd, hebt gij voor uw Verlosser een kruis bereid.
---	--

1 Hágios o Theós.
 2 Sanctus Deus.
 1 Hágios Ischyrós.
 2 Sanctus Fortis.
 1 Hágios Athánatos,
 eléison hymas.

2 Sanctus Immortalis, miserére nobis.

1 en 2 Quia edúxi te per desértum quadragínta annis, et manna cibávi te, et introdúxi te in terram satis bonam : parásti Crucem Salvatóri tuo.

1 Heilige God.
 2 Heilige God.
 1 Heilige Sterke.
 2 Heilige Sterke.
 1 Heilige Onsterfelijke,
 ontferm U over ons.

2 Heilige Onsterfelijke,
 ontferm U over ons.

1 en 2 Omdat Ik u veertig jaren lang door de woestijn heb geleid, u met manna gespijzigd en u in een overheerlijk land heb binnengevoerd, hebt gij voor uw Verlosser een kruis bereid.

De koren herhalen : Hágios o Theós tot aan : miserére nobis.

1 en 2 Quid ultra débui fácere tibi, et non feci? Ego quidem plantávi te víneam eléctam meam speciosíssimam : et tu facta es mihi nimis amára : acéto namque sitim meam potásti, et láncea perforásti latus Salvatóri tuo.

1 en 2 Wat had Ik nog meer voor u moeten doen en heb Ik niet gedaan? Ik heb u geplant als mijn schoonste wijnstok, en gij zijt Mij bitter geworden bovenmate, want met azijn hebt gij mijn dorst gelaafd en met een lans hebt gij de zijde van uw Zaligmaker doorstoken.

De koren herhalen : Hágios o Theós tot aan : miserére nobis.

Klaagzangen

1 Ego propter te flagellávi Ægyptum cum primogénitis suis : et tu me flagellátum tradidísti.

2 Pópule meus, quid feci tibi? Aut in quo contristávi te? Respónde mihi!

1 Ego edúxi te de

1 Om u heb Ik Egypte in zijn eerstgeborenen gekastijd, en gij hebt Mij overgeleverd om gegeseld te worden.

2 Mijn volk, wat heb Ik u gedaan? of waarin heb Ik u bedroefd? Antwoord Mij.

1 Ik heb u uit Egypte

<p>Ægypto, demërso Pharaóne in Mare rubrum : et tu me tradidisti principibus sacerdotum.</p>	<p>geleid en Farao in de Rode Zee bedolven, en gij hebt Mij overgeleverd aan de opperpriesters.</p>
--	---

Het tweede koor herhaalt : Pópule meus.

<p>I Ego ante te apérui mare : et tu aperuisti lancea latius meum.</p>	<p>I Ik heb voor u de zee geopend, en gij hebt met een lans mijn zijde geopend.</p>
--	---

Het tweede koor herhaalt : Pópule meus.

<p>I Ego ante te præivi in columna nubis : et tu me duxisti ad prætorium Pilati.</p>	<p>I Ik ben in een wolkkolom voor u uitgegaan, en gij hebt Mij geleid naar het rechthuis van Pilatus.</p>
--	---

Het tweede koor herhaalt : Pópule meus.

<p>I Ego te pavi manna per desértum : et tu me cecidisti álapsis et flagellis.</p>	<p>I Ik heb u in de woestijn met manna gevoed en gij hebt Mij geslagen met kaakslagen en geselroeden.</p>
--	---

Het tweede koor herhaalt : Pópule meus.

<p>I Ego te potávi aqua salutis de petra : et tu me potásti felle et aceto.</p>	<p>I Ik heb u gelaafd met het heilbrengend water uit de rots, en gij hebt Mij gelaafd met gal en azijn.</p>
---	---

Het tweede koor herhaalt : Pópule meus.

<p>I Ego propter te Chananaeorum reges percussi : et tu percussisti arundine caput meum.</p>	<p>I Om u heb Ik de koningen van Kanaän geslagen, en gij hebt mijn hoofd geslagen met een rietstok.</p>
--	---

Het tweede koor herhaalt : Pópule meus.

<p>I Ego dedi tibi sceptrum regale : et tu dedisti capiti meo spinam coronam.</p>	<p>I Ik heb u de koningscepter gegeven, en gij hebt voor mijn hoofd een doornenkroon gegeven.</p>
---	---

Het tweede koor herhaalt : Pópule meus.

I Ego te exaltávi magna virtúte : et tu me suspendísti in patíbulo Crucis.

I Ik heb u met grote kracht verheven, en gij hebt Mij aan de schandpaal van het kruis gehangen.

Het tweede koor herhaalt : Pópule meus.

Antifoon

I en 2 Ant. Crucem tuam adorámus, Dómine, et sanctam resurrectionem tuam laudámus, et glorificámus : ecce enim propter lignum venit gáudium in univérso mundo.

I Ps. 66, 2 Deus misereátur nostri, et benedícat nobis.

2 Illúminet vultum suum super nos, et misereátur nostri.

I en 2 Ant. Uw kruis aanbidden wij, o Heer, en wij loven en verheerlijken uw heilige verrijzenis; want zie, door het kruishout kwam er vreugde over de gehele wereld.

I God zij ons genadig en zegene ons.

2 Goedgunstig zie Hij op ons neer en zij ons genadig.

De twee koren herhalen : Crucem tuam.

Loflied op het kruis

I en 2 Ant. Crux fidélis, inter omnes arbor una nóbilis; Nulla silva talem profert, fronde, flore, gérmine.

Dulce lignum, dulces clavos, dulce pondus sústinet.

I Hymnus Pange, lingua, gloriósi láuream certáminis,

Et super Crucis trophæo dic triúmphum nóbilem :

I en 2 Ant. Trouwe kruisstam, onder alle * Zijt gij aller bomen pracht : * Uws gelijke in blad en bloesem * Heeft geen woud ooit voortgebracht.

* Zoete twijgen, zoete naaglen, * Moogt gij dragen zoete vracht.

I Hymne Zing, mijn tong, de heerlijkheden van de glorievolle strijd,

En bij 't kruis, dit zegetekens, meld de edele triomf :

Quáliter Redémpstor
orbis immolátus vícerit.

Hoe de Redder van de
wereld in zijn offer over-
won.

Het tweede koor herhaalt : *Crux fidélis tot aan : Dulce lignum.*

I De paréntis proto-
plásti fraude Factor
córdolens,

Quando pomi noxiá-
lis in necem morsu
ruit :

Ipse lignum tunc no-
távit, damna ligni ut
sólveret.

I God had deernis om de
zonde, die de eerste mens
bedreef.

— Toen hij van de slechte
vrucht at, stortte hij zich
in de dood. —

Zelf heeft Hij het hout
bestemd om 't kwaad van
't hout te niet te doen.

Het tweede koor herhaalt : *Dulce lignum.*

I Hoc opus nostræ
salútis ordo depopósce-
rat :

Multifórmis prodi-
tórís ars ut artem fál-
leret,

Et medélam ferret
inde, hostis unde læse-
rat.

I 't Grootse werk van
onze Redding werd door
de orde zelf vereist :

Zo moest list de list verij-
delen van het duivelse ser-
pent,

En dááruit genezing ko-
men waar de vijand had ge-
wond.

Het tweede koor herhaalt : *Crux fidélis tot aan : Dulce lignum.*

I Quando venit ergo
sacri plenitúdo témpo-
ris,

Missus est ab arce
Patris, natus orbis Cón-
ditor,

Atque ventre virgí-
náli carne amíctus pró-
diit.

I Toen derhalve was ge-
komen volheid van de hei-
lige tijd,

Werd uit 't Vaderhuis ge-
zonden de Zoon, de Schep-
per van 't Heelal,

En als mens trad Hij te
voorschijn uit een maagde-
lijke schoot.

Het tweede koor herhaalt : *Dulce lignum.*

I Vagit infans inter
arcta cónditus præsepia,

Membra pannis in-

I In een enge kribbe lig-
gend, schreit Hij als een
weerloos kind;

Doeken voor zijn tere

volúta Virgo Mater álligat,

Et Dei manus pedésque stricta cingit fáscia.

leden bindt de Moedermaagd Hem om,

En een nauwe band omwikkelt handen, voeten, van een God.

Het tweede koor herhaalt : *Crux fidélis tot aan : Dulce lignum.*

I Lustra sex qui iam perégit, tempus implens córporis,

Sponte líbera Redémptor passióni déditus,

Agnus in Crucis levátur immolándus stípíte.

I Hij die nu, na dertig jaren, 't levenseinde heeft bereikt,

Geeft zich vrij, om ons te redden, over aan het lijdenswee;

Op het kruis omhooggeheven wordt Hij als een offerlam.

Het tweede koor herhaalt : *Dulce lignum.*

I Felle potus ecce languet; spina, clavi, láncea,

Mite corpus perforárunt, unda manat et cruor;

Terra, pontus, astra, mundus quo lavántur flúmíne!

I Zie, met gal gelaafd, Hem sterven; als de doornen, nagels, lans,

Door zijn teder lichaam dringen, vloeit er bloed en water uit;

Aarde, zee, heelal en sterren wassen in die stroom zich rein.

Het tweede koor herhaalt : *Crux fidélis tot aan : Dulce lignum.*

I Flecte ramos, arbor alta, tensa laxa víscera,

Et rigor lentéscat ille, quem dedit natívitás

Et supérni membra Regis tende miti stípíte.

I Buig uw takken, hoge kruisboom, lenig thans uw stroeve aard,

Laat die ruwheid zich toch mildereren, welke de natuur u gaf.

't Lichaam van de Hemelkoning vlij het op een zachte stam.

Het tweede koor herhaalt : *Dulce lignum.*

I Sola digna tu fuísti ferre mundi víctimam,

I Gij alleen werdt waard bevonden om te dragen 's werelds prijs,

Atque portum præ-
paráre arca mundo náu-
frago,

Quam sacer cruor
perúnxit, fusus Agni
córpoire.

En een haven te bereiden
voor een wereld, die ver-
gaat,

Ark, met 't heilig Bloed
getekend uit de zijde van
het Lam.

Het tweede koor herhaalt : *Crux fidélis tot aan : Dulce lignum.*

I Sempitérna sit beá-
tæ Trinitáti glória;

Æqua Patri Filióque,
par decus Paráclito;

Unús Triníque no-
men laudet univér-
sas. Amen.

I Aan de heilige Drieëen-
heid zij een eeuwige eer
gebracht;

Brengen wij gelijke hulde
Vader, Zoon en Heilige
Geest;

Moge 't universum loven
de éne en drievoudige Naam.
Amen.

Het tweede koor herhaalt : *Dulce lignum.*

Wanneer de kruisverering ten einde is, wordt het kruisbeeld weer door de acolieten naar het priesterkoor gebracht en boven op het altaar geplaatst, zo hoog, dat de gelovigen het gemakkelijk kunnen zien; de twee acolieten, die de brandende kandelaars droegen, zetten deze op het altaar.

DE COMMUNIEDIENST

De plechtigheden van Goede Vrijdag worden besloten met een ingetogen communiedienst, die zijn elementen ontleent aan het communiegedeelte van de mis. Heel de middeleeuwen door heeft het gebruik bestaan, dat de gelovigen op deze dag samen met de priester communiceerden; eerst de laatste eeuwen ontstond de gewoonte, dat alleen de celebrerende priester het Lichaam van de Heer nuttigde. Pius XII heeft het oude gebruik hersteld. De gebeden na de communie voor deze dag geven er de diepe zin van aan : wij ontvangen het Paasgeheim van de Eucharistie om de vruchten van het Paasmysterie van Christus' lijden en dood deelachtig te worden. Ook Kruispassen is een uitgelezen dag voor de paascommunie.

Het overbrengen van het H. Sacrament

De celebrant doet een paarse stoel en kazuifel aan, de diaken een paarse stoel en dalmatiek, de subdiaken een paarse tunicella. De diaken spreidt het corporale op het altaar uit; een acoliet

zet op het altaar het nodige om de vingers af te drogen na de communie en plaatst het missaal aan de evangeliekant.

Nu wordt de ciborie met HH. Hosties door de diaken, vergezeld van twee acolieten met brandende kaars, van het rustaltaar naar het hoogaltaar gebracht. Een derde acoliet draagt de umbella boven het hoofd van de diaken. Ondertussen knielen allen en zingt het koor de volgende antifonen :

I Adorámus te, Christe, et benedicimus tibi, quia per Crucem tuam redemísti mundum.

2 Per lignum servi facti sumus, et per sanctam Crucem liberáti sumus : fructus árboris sedúxit nos, Fílius Dei redémit nos.

3 Salvátor mundi, salva nos : qui per Crucem et Sánguinem tuum redemísti nos, auxiliáre nobis, te deprecámur, Deus noster.

I Wij aanbidden U, Christus, en loven U, omdat Gij door uw kruis de wereld verlost hebt.

2 Door het hout zijn wij slaven geworden, en door het H. Kruis werden wij bevrijd; de vrucht van de boom verleidde ons, de Zoon van God verloste ons.

3 Verlosser van de wereld, verlos ons : Gij, die door uw kruis en uw bloed ons verlost hebt : help ons, zo smeken wij U, onze God.

Aan het altaar gekomen, plaatst de diaken de ciborie op het corporale, terwijl de twee acolieten hun kandelaar op het altaar zetten. Vervolgens legt de diaken zijn velum af en gaat aan de epistelkant staan. Celebrant en subdiaken gaan nu naar het altaar, knielen eerst op beide knieën en bestijgen de altaartrappen. Na samen met zijn assistenten geknield te hebben, zegt de celebrant de inleiding op het Pater Noster.

Pater noster

Pr. Orémus.

Præcéptis salutáribus móniti et divína institútióne formáti, audémus dícere :

Laat ons bidden.

Indachtig de lessen van de Verlosser, en door zijn goddelijke leer onderricht, durven wij het aan te zeggen :

Nu volgt het Onze Vader, dat alle aanwezigen in het Latijn met de celebrant meebidden, als voorbereiding op de communie.

Allen. Pater noster, qui es in caelis :
 Sanctificétur nomen tuum.
 Advéniat regnum tuum.
 Fiat volúntas tua, sicut in caelo, et in terra.
 Panem nostrum quotidiánum da nobis
 hódie :
 Et dimítte nobis débíta nostra,
 sicut et nos dimíttimus debitóribus no-
 stris.
 Et ne nos indúcas in tentatiónem;
 Sed líbera nos a malo.
 Amen.

Embolisme

De celebrant bidt alleen luidop verder :

Líbera nos, quæsu-
 mus, Dómine, ab
 ómnibus malis, præté-
 ritis, præsentibus et fu-
 túris : et intercedénte
 beáta et gloriósa sem-
 per Vírgine Dei Geni-
 trice María, cum beá-
 tis apóstolis tuis Petro
 et Paulo, atque Andréa,
 et ómnibus Sanctis, non
 signat se da propítius
 pacem in diébus no-
 stris; ut, ope miseri-
 córdiæ tuæ adiúti, et a
 peccáto simus semper
 líbera et ab omni per-
 turbatióne secúri. Per
 eúndem Dóminum no-
 strum Iesus Christum
 Fílium tuum : Qui te-
 cum vivit et regnat in
 unitáte Spíritus Sancti
 Deus, per ómnia sæcula
 sæculórum.

Verlos ons, smeken wij,
 Heer, van alle rampen,
 verleden, tegenwoordige en
 toekomstige : en op de voor-
 spraak van de heilige en
 verheerlijkte Maria, altijd
 maagd en Moeder van God,
 van uw heilige apostelen
 Petrus en Paulus, Andreas
 en alle heiligen, schenk
 goedgunstig vrede in onze
 dagen; mogen wij, onder-
 steund door de hulp van uw
 barmhartigheid, altijd vrij
 blijven van zonde en be-
 veiligd tegen alle onrust.
 Door dezelfde Jesus Chris-
 tus.

Allen. Amen.

Vorbereidingsgebed

Daarna bidt de priester in stilte :

Percéptio Córporis tui, Dómine Iesu Christe, quod ego indignus súmerè præsúmo, non mihi provéniat in iudícium et condemnatióem : sed pro tua pietáte prosit mihi ad tutaméntum mentis et córporis, et ad medélam percipiéndam : Qui vivís et regnas cum Deo Patre in unitáte Spíritus Sancti Deus, per ómnia sæcula sæculórum.

Allen. Amen.

Het nuttigen van uw Lichaam, Heer Jesus Christus, dat ik ondanks mijn onwaardigheid durf te ontvangen, moge mij niet worden tot vonnis en veroordeling, doch het weze mij, overeenkomstig uw barmhartigheid, een schutse en geneesmiddel naar ziel en lichaam. Die leeft en heerst.

Communie

Nu neemt de priester een Hostie uit de ciborie en zegt driemaal :

Dómine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum : sed tantum dic verbo, et sanábitur ánima mea.

Corpus Dómini nostri Iesu Christi custódiat ánimam meam in vitam ætérnam. Amen.

Heer, ik ben niet waardig, dat Gij binnentreedt onder mijn dak, maar spreek slechts een woord en mijn ziel zal gezond worden.

Het Lichaam van onze Heer Jesus Christus beware mijn ziel voor het eeuwig leven. Amen.

Daarna nuttigt de priester de H. Hostie.

De diaken zegt vervolgens het confiteor en de priester antwoordt daarop zoals gewoonlijk. De communie wordt uitgereikt zoals op Witte Donderdag. De priesters, die heden communiceren, dragen een paarse stoel. Tijdens de communie mag de schola psalm 21 zingen of een responsorie uit de metten van Goede Vrijdag.

Na het uitreiken van de communie wast de celebrant zijn vingers, zonder iets te zeggen, en plaatst de ciborie in het tabernakel. Daarna gaat hij in het midden voor het altaar staan, met de

diaken en subdiaken aan zijn rechter- en linkerzijde, en zingt, terwijl iedereen rechtstaat, op de eenvoudige toon en de handen tezamen, de volgende drie gebeden.

Gebeden na de Communie

Pr. Orémus.

Super pópulum tuum, quæsumus, Dómine, qui passiónem et mortem Filii tui devótamente recóluit, benedíctio copiósa descendat, indulgéntia véniat, consolátio tribuátur, fides sancta succréscaat, redémpctio sempitérna firmétur. Per eúndem Christum Dóminum nostrum.

Allen. Amen.

Pr. Orémus.

Omnípotens et misericors Deus, qui Christi tui beáta passióne et morte nos reparásti : conserva in nobis óperam misericórdiæ tuæ; ut, huius mystérii participatióne, perpétua devotióne vivámus. Per eúndem Christum Dóminum nostrum.

Allen. Amen.

Pr. Orémus.

Reminíscere miseratiónum tuárum, Dómine, et fámulos tuos ætérna protectiόne

Laat ons bidden.

Moge, zo smeken wij, Heer, over uw volk, dat het lijden en de dood van uw Zoon met vroom gemoed herdacht heeft, een overvloedige zegen nederdalen : het bekomme kwijtschelding, troost en vermeerdering van heilig geloof, en worde bevestigd in de eeuwigdurende verlossing. Door dezelfde Christus, onze Heer.

Laat ons bidden.

Almachtige en barmhartige God, die ons door het zalig lijden en sterven van Christus, uw Zoon, hebt hersteld : bewaar in ons het werk van uw barmhartigheid, opdat wij, door de deelneming aan dit mysterie, in een voortdurende toewijding mogen leven. Door dezelfde Christus, onze Heer.

Laat ons bidden.

Gedenk, Heer, uw barmhartigheid, en heilig uw dienaren met een eeuwig bescherming, voor wie

sanctifica, pro quibus
Christus, Fílius tuus,
per suum cruórem in-
stituit paschále mysté-
rium. Per eúndem Chri-
stum Dóminum no-
strum.

Christus, uw Zoon, door
zijn Bloed in het paasmyste-
rie heeft ingesteld. Door
dezelfde Christus, onze
Heer.

Allen. Amen.

Hierna keren de celebrant en zijn assistenten naar de sacristie terug. Het H. Sacrament wordt later in stilte weggebracht.

In het koor bidt men de completen.

